

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXXXVIII. ad annum MCCCCXL.

Parisiis, 1644

Expositio auctoritatum doctorum quorundam, quae Latinis contrariae
esse videntur. Capvt IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15490

*Expositio auctoritatum doctorum quorundam, quæ Latinis
contrariæ esse videntur.*

CAPVT IX.

CETERVM restat considerare quæ a quibusdam aucto-
ritatibus doctorum oppositis, vt arbitrantur, Latinis
& huius dogmatis veritati arguunt, putantes contradi-
ctionem ex eis concludere: quarum vna quidem est illa,
quam in theologicis suis beatus Ioannes Damascenus ait:
Spiritus Filii dicimus, ex Filio vero non dicimus. Alte-
ra vero sanctissimi Dionysii Areopagita in libro de di-
uinis nominibus dicentis: Solus fons diuinitatis, qui supra
omnem substantiam est, Pater est. Nam & si aliqua repe-
riantur, eiusdem tamen sententiæ sunt, & ad hæc tam-
quam potissima, & quæ videntur expresse Latinis esse
contraria, referuntur. De his ergo duabus dumtaxat con-
siderandum est. Ad illud ergo, quod Ioannes Damasce-
nus ait, audi quam simpliciter, quam iuste, quamque suf-
ficienter ad persuadendum pro Latinis, & eorum opinio-
ne confirmanda respondebimus. Nullum dicimus nomen
ita sufficiens esse, vt vnum solum possit præcise significa-
re, quod in diuinis exprimere volumus: quo fit, vt multis
& diuersis, altero vnam, altero aliam rem, nec tunc com-
plete, significemus. Cum enim hæc nomina & verba a no-
bis inuenta sint, & qui natura regimur, & qui naturalibus
rebus ea significandis imponimus, nec inuentoris, nec
eorum quibus imponuntur, naturam excedere possunt:
ideoque diuinas res complete significare minime possunt.
Quare imperfectionem nominum non attribuendam esse
rebus diuinis, omnis qui recte sapit, affirmat. Sed cum aliis
nominibus diuinas res exprimere non possimus, vtendum
quidem his consuetis nominibus est. Utendum tamen
in quantum rebus significatis conueniunt, imperfectionem
eorum, & si quid inconuenientiæ secum portant, refellendo,
& per aliud nomen defectum alterius sup-
plendo. In quæstione itaque proposita, videlicet in proces-
sione Spiritus ex Patre & Filio, duo hæc necessario exi-
guntur. Vnum, quod Pater & Filius æqualiter atque simi-
liter Spiritum sanctum spirent, non vnus perfecte, alter
imperfecte: hoc enim contrarium est fidei veritati. Alte-

rum, quod Filius vt in aliis, ita etiam in spirando relationem & ordinem habeat ad Patrem. Vtrumque enim horum insunt Patri & Filio. Summa etenim est in eis & potentia æqualitas, imo idemtitas, & summus ordo. Quæcumque enim Filius habet, ipsum etiam spirare Spiritum habet a Patre. Si igitur vnum nomen esset sufficiens & summam potentia eorum idemtitatem, & summum adinuicem ordinem simul significare, illo profecto, omnibus aliis postpositis, vtendum esset. Nec vero non solum impossibile est, vnum tale reperire nomen: & ideo necessario vno nomine alterum horum, altero vero alterum exprimendum est. Verum etiam hæc diuersa nomina ad hoc quod vtrumque per se vnum tantum significatorum prædictorum significant, etiam imperfecte illud vnum significant. Quare nos recte quidem & pie quid rei significanda conueniat, recipientes, reliquum, & quod imperfectionis est, repellimus. Tales sunt ex præpositiones, ex, videlicet, & per. Præpositio namque, ex, æqualitatem quidem, cum de aliquibus duobus vel pluribus accipitur, significat: ordinem vero vnus ad alterum, minime. Si quid enim ex duobus fieri dicimus, puta si quod pondus ex duobus trahitur, similiter quidem & æqualiter ex utroque trahi, quo ad vim præpositionis, significamus. Ordo vero vnus ad alterum non inde apparet. At præpositio, per, e conuerso ordinem quidem significat, æqualitatem vero minime. Si quid enim ex aliquo per aliquem esse aut fieri dicatur, manifeste apparebit illum de quo dicitur, per, ordinem quemdam ad illum de quo præpositio, ex, prædicatur, habere, & hunc ab eo accepisse id quod per eum fit. Æqualitas vero horum adinuicem minime significatur. Minoris namque potentia semper & auctoritatis est ille, de quo præpositio, per, prædicatur. Vnde sancti patres & doctores, cum orientales tum occidentales, cum ad potentia æqualitatem, imo idemtitatem Patris & Filii respiciunt, ex Patre & Filio dicunt Spiritum sanctum procedere & esse. Cum vero ordinem eorum adinuicem ostendere volunt, ex Patre per Filium eum procedere, & ex Patre per Filium, siue ex Deo per Filium, eum esse docent. Sunt tamen nonnulli sanctorum, quorum aliqui maioris fecerunt ordinem, vt maior pars
orien-

orientalium : aliqui æqualitatem , siue idemtitatem , vt plurimi occidentalium . Et quemadmodum occidentales pluris facientes æqualitatem sapius vtuntur , ex : ita orientales , qui ordinem maioris æstimant , cum quibus & beatus Ioannes Damascenus connumeratur , per , vt plurimum vtuntur , raro admittentes præpositionem , ex : non sibi inuicem contradicentes , sed diuersa significata diuersis nominibus exprimentes . Quare de mundi creatione , etsi absque vlla ambiguitate ex Filio etiam omnia producta sint , prout ex Patre , rarissime tamen reperies apud doctores , præsertim orientales , quod mundus sit productus ex Filio , sed semper per Filium , ob illud Ioannis : *Omnia per ipsum facta sunt* . Ita magis ordini adhæserunt ^{Ioan. 1.} patres orientales , & ideo vtuntur , per , quæ sola ordinem significat . Præterea lingua Græca per hanc præpositionem , ex , principalem significat causam : qualem Filium esse , vel Spiritus , vel mundi , nullus omnino concedet . Quare fugiunt doctores de Filio ipsa , ex , vti , ne quis eum principalem causam putaret : & non solum ipsa , ex , verum etiam nomen causæ fugiunt de Filio dicere respectu ad creaturam : quamquam & Filius & Spiritus passim ab omnibus fidelibus causa mundi esse credantur , & vna cum Patre causa : timentes ne quis propterea principalem causam eum esse putet , a quo vt falso sibi cauent . Vnam enim principalem & deitatis & creaturæ causam sciunt , Patrem videlicet solum . Si igitur Latini cum sanctis occidentalibus , & aliquibus orientalibus , ex Patre & Filio Spiritum sanctum dicentes , non principalem causam Filium ponunt , sed eorum potentia idemtitatem & æqualitatem per hoc profitentur : Damascenus vero principalem causam negans , quæ per , ex , significari solet , habuit respectum ad ordinem , & ideo vtitur , per , ex Patre per Filium procedere Spiritum asserens , per quem Filii ad Patrem ordo manifestatur , æqualitatem , siue idemtitatem eorum potentia nec ipse negans , quo modo magis inuicem consona dicantur . Ipse enim est ^{* Scilicet Damascenus.} , qui de Patre inquit : Ipse quidem est intellectus Verbi abyssus , Verbi genitor , & per Verbum spirator declaratiui Spiritus . Et rursus : Spiritus vero sanctus declaratiua absconæ diuinitatis potentia Patris , ex Patre per Filium est procedens . Quod

autem per hanc præpositionem, per, tum per hunc, tum per alios doctores, Filius quoque cum Patre causâ subsistentiæ Spiritus ostenditur, satis in oratione de vnione a nobis probatum est, præsertim cum addatur hoc verbum, procedere, quod etiam secundum nostros nihil aliud quam ipsum esse personale Spiritus sancti significat. Et ad auctoritatem quidem Damasceni hæc sufficiant.

Ad illa vero sancti Dionysii, solum fontem diuinitatis Patrem dicentis, vt clarius appareat, auctoritatem illam non habere illum intellectum quem nostri putant, audiendum est primo illos doctores, qui etiam Filium dicunt fontem Spiritus sancti, non dico gratiarum Spiritus non subsistentium (hac enim abutuntur ad omnia huiuscemodi responsione) sed ipsius personæ Spiritus sancti. Primo itaque Athanasius in sua contra Arianos oratione illud psalmi, *Quoniam apud te est fons vitæ*, exponens, sciebat etenim, inquit, Patrem videlicet apud se habere Filium fontem Spiritus sancti. Patet igitur, quod ipsam personam Spiritus hic dicit, non gratiam non subsistentem: habemus enim a sancto Basilio traditam regulam, quod cum audimus Spiritum cum additione sanctum, nil aliud quam personam Spiritus intelligere debeamus. Cum igitur hic Filius fons Spiritus cum additione sancti dictus sit, patet, quod personæ eius fons dictus est. Deinde quoque ipse magnus Basilius, qui hanc nobis tradidit regulam, fontem Spiritus sancti Filium nominat, dicens, Fons vitæ Filius. ait enim Dauid ad Patrem: *Quoniam apud te est fons vitæ*. Et rursus alius propheta dicit de Iudæis: *Me dereliquerunt fontem aquæ viuentis*. Aqua vero viuens dicitur Spiritus sanctus. Et notandum, quod Spiritum sanctum dicit, significans ipsam eius personam: persona vero Spiritus sancti Deus est. Filius igitur cum sit fons Spiritus sancti, fons est diuinitatis manifestissime. Quare cum sancti Dionysii illa auctoritas, solum fontem diuinitatis Patrem inquentis, prædictis sanctorum auctoritatibus non contradicat, (nefas est enim etiam cogitare, quod sancti doctores inuicem contradicant) aliud quam vulgus putat, intelligit: nec ideo dicit hæc ille doctor, quasi negans Filium esse fontem Spiritus sancti, sed ipse quoque vna cum prædictis doctoribus eum

Psalm. 35.

Ierem. 2.

fontem esse Spiritus sancti dicit, hoc est, eius personæ. His igitur declaratis respondemus, quod non omnimodam diuinarum personarum distinctionem abinuicem hic, vt nostri falso arbitrantur, sanctus doctor tradere proposuit; & patet, quia nullam Filii distinctionem & Spiritus sancti tradidit. Non igitur omnium trium personarum abinuicem distinctionem, sed Patris dumtaxat ad reliquas tradit. Patrem igitur in parte ad Filium comparans, & eorum abinuicem distinctionem tradens, solum fontem Patrem ait, ac si diceret, Patrem quidem fontem Filii esse, Filium vero fontem Patris minime esse. Et quod de Patre & Filio dumtaxat hic speculetur, a sequentibus manifestatur. Ea etenim, inquit, quæ sunt generationis diuinæ, quæ super omnem substantiam est, non conuertuntur adinuicem. Hoc enim nomen generationis diuinæ Patrem & Filium dumtaxat respicit, cum ille generet, hic generetur. Hoc autem manifestius apparet, cum subiungit: Cum Pater non sit Filius, nec Filius Pater. Patet igitur, quod generare, & ipsam paternitatem soli Patri tribuens, solum fontem eum ait diuinitatis; ac si diceret: Solus Pater, solus generans est, nec ipse generatus, nec Filius generans, cum ea quæ sunt generationis diuinæ, non conuertantur adinuicem. Et hæc quidem vera eius auctoritatis expositio simul & solutio est. Quod si quis etiam diceret Patrem solum fontem generationis diuinæ, quæ supra omnem substantiam est, tamquam solum Filii simul & Spiritus principium, non ab re diceret: solus enim ille amborum principium est, & solus fons, non ex fonte. Filius vero est quidem fons, doctoribus ita docentibus, sed fons ex fonte. Huius autem sententiæ & beatus Augustinus in quarto de Trinitate est; ait etenim, & quod dicit Dominus, *Quem ego mittam vobis a Patre*, probat Spiritum sanctum & Patris esse & Filii. Etenim cum dixisset, *Quem mittet Pater*, addidit, *in nomine meo*: non tamen dixit, quem mittet Pater a me, quemadmodum dixit, *Quem ego mittam vobis a Patre*: ostendens videlicet, quod totius diuinitatis, vel vt melius dicatur, deitatis, Pater est principium. Hoc beatissimo doctore quem digniorem quæremus mentis Dionysii expositorem? Quis hoc melius intellexit? In

Concil. Tom. 33.

O o o o ij

quo, vt in illo, Spiritus sanctus locutus est? Quod enim ille dixit solum fontem diuinitatis, quæ super omnem substantiam est, hic totius deitatis principium inquit: cum Pater scilicet a nullo principio sit, sed ipse sit Filius & Spiritus sancti principium; Filius vero principium habens Patrem, ipse etiam principium sit Spiritus sancti. Sed ne te offendat rursus nomen totius deitatis, nec opponas toti partem, tamquam si Filius partis esset principium: deitas enim non est partibilis. Hic vero defectus imbecillitatis nominum est, quem qui ad res significatas transfert, non recte, nec pie agit. Ad exponendam igitur auctoritatem prædictam, & oppositionem inde sumptam soluendam, etsi multi alii modi essent, tamen quæ dicta sunt, ita manifesta & clarissima sunt, vt sola sufficiant. Probato enim quod Filius sit etiam fons deitatis, (siquidem fons Spiritus sancti est sanctorum patrum sententia, Spiritus vero sanctus Deus est; quibus beatum Dionysium contradicere nullus fidelium dicet) restat vt hoc quod dicit Dionysius, solum fontem deitatis Patrem esse, secundum prædictos modos, aut alterum illorum, & non aliter dixerit.

Breuis epilogus omnium quæ dicta sunt in hoc opere.

C A P V T X.

EGO quidem tua gratia, clementissime vir, quod petisti pro posse compleui. Quæ enim acta in Concilio fuerunt, ex parte narraui: vtriusque quæstionis rationes breuiter reddidi. Quæ inferuntur inconuenientia contra veritatem conclusionis, siue ex rationibus aduersariorum, siue ex auctoritatibus doctorum, solui, & quidem, vt puto, sufficienter. Ex quibus, ni fallor, fidei nostræ veritas clarissime probata est. Tuum vero erit, & aliorum, quorum in manus hoc opus legendum peruenit, attente absque passione & sapius eadem legere & relegere, & bene quæ in eo dicta sunt contemplari: fortassis etenim non inutilis, neque labori nostro inconueniens vos fructus sequetur, sed qualis maximi æstimandus est. Siquidem veri, nec inquirendi fructuosior labor est, nec inuenti preciosior fructus. Sed ante omnia sanctorum patrum & doctorum occidentalium auctoritates,